

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

27.11.2024

TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntöne 25.11.2024, kuulemistilaisuus 4.12.2024

HE 100/2024 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI LEIPOMOTYÖLAIN 5 §:N
KUMOAMISESTA JA TYÖNTEKIJÖIDEN LÄHETTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Työterveyslaitoksen kirjallista asiantuntijalausuntoa yllä olevaan asiaan. Lakiesitys liittyy Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan ja se on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä kolmikantaisesti. Lakiesitys on ollut lausuntokierroksella 20.5.–26.7.2024. Työterveyslaitokselta ei pyydetty lausuntoa lakimuutokseen sen valmistelun aikana.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi leipomotyölain 5 §, jolloin leipomotyölaki tulisi kokonaisuudessaan kumotuksi. Muutoksen myötä leipomoalan yötyökorvauksista sovittaisiin muita aloja vastaavasti yleisesti sovellettavan työaikalain mukaisesti työehtosopimuksilla. Esityksen tavoitteena on siis saattaa leipomoala lainsäädännön tasolla vastaavaan asemaan suhteessa muihin toimialoihin.

Leipomotyölaissa (605/1996) on säädetty leipomotyöntekijöiden korotetusta palkasta (100 % klo 22 ja 06 välillä) yötyön aikana. Säännös on poikkeava muihin toimialoihin verrattuna eikä vastaa nykyistä lainkirjoittamisen käytäntöä, jossa palkkausta koskevista asioista sovitaan tavallisesti työehtosopimuksissa ja/tai työntekijän ja työnantajan välillä työsopimuksilla.

Lakimuutoksella voi olla teoreettisesti vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja työterveyteen. Yötyö vaikuttaa työn ja muun elämän yhteensovittamiseen, ja sen on todettu lisäävän uni-valvetilan häiriöitä, työtapaturmia ja esim. sydän- ja verisuonisairauksien ja naisilla rintasyövän riskiä [1-3]. Vuorotyön terveyshaitat ovat yhteydessä erityisesti yövuorojen määrään [4-7] .

On oletettavissa, että edellä mainitut yötyöhön liittyvät terveys- ja hyvinvointiriskit kasvaisivat, mikäli yötyökorvauksen laskeminen tai poistuminen kokonaan lisäisi niiden henkilöiden määrää, jotka tekevät yötyötä. Koska miehet tekevät leipomoalalla tällä hetkellä naisia enemmän yötyötä, on mahdollista, että myös naisten tekemän yötyön määrä kasvaisi siten jatkossa leipomoalalla lakimuutoksen takia. On kuitenkin hyvin vaikea arvioida, miten lakimuutos vaikuttaa yötyön teettämiseen tai halukkuuteen työskennellä leipomoalalla raskaissa yötöissä. Monet tekevät yö- ja ylitöitä eri toimialoilla Suomessa niistä saatavien taloudellisten korvausten takia, myös aloilla, joissa yötyö on vapaaehtoista (kuten esimerkiksi Suomessa joillakin kaupan alan toimijoilla [8]). Toisaalta monet yötyötä tekevät ovat alalle valikoituneita eri syistä (kuten taloudelliset korvaukset, toisen työn tekeminen, työn ja muun elämän yhteensovittaminen, helpommat työmatkat hiljaiseen aikaan), ja terveyshaittoja esiintyy usein vai osalla työntekijöistä [9]. Lisäksi korkeat korvaukset saattavat lisätä yötyöstä johtuvia terveyshaittoja osalla työntekijöistä [10, 11]. Vastaava korvauksiin liittyvä altistumisen riski oli aiemmin kemikaalialtistumisessa, kun niistä maksettiin korvauksia. Sittemmin korvausten maksu vaarallisille aineille altistumisen vuoksi lakkautettiin.

Työterveyslaitos

Yötyön haittojen vähentämisen tulisi toimialakohtaisen yötyökorvauksen sijaan perustua ennen kaikkea yleiseen työsuojelu- ja työterveyslainsäädäntöön eli yötyön teettämisen rajoituksiin (Työaikalaki 872/2019), yötyöhön liittyvän altistumisen ja haitta- ja vaaratekijöiden arviointiin (Työturvallisuuslaki 738/2002), sekä tehokkaaseen työterveyshuoltoon. Esim. asetuksessa erityistä sairastumisvaaraan aiheuttavista töissä (1485/2001) on säädetty terveystarkastuksista yötyössä ja yötyön teettämisestä raskaana oleville, äskettäin synnyttäneille ja imettäville äideille säädetään erillisessä asetuksella (143/2024).

Antti Koivula
pääjohtaja

Mikko Härmä
tutkimusprofessori

- LÄHTEET
1. Härmä, M., C. Hublin, and S. Puttonen, *Miten yötyö vaikuttaa terveyteen?* Duodecim, 2019. 135(1): p. 27-34.
 2. Härmä, M. and K. Karhula, *Working hours, health, well-being and participation in working life : Current knowledge and recommendations for health and safety*. 2020, Finnish Institute of Occupational Health: Helsinki.
 3. Wu, Q.J., et al., *Shift work and health outcomes: an umbrella review of systematic reviews and meta-analyses of epidemiological studies*. J Clin Sleep Med, 2022. 18(2): p. 653-662.
 4. Härmä, M., G. Kecklund, and P. Tucker, *Working hours and health - key research topics in the past and future*. Scand J Work Environ Health, 2024. 50(4): p. 233-243.
 5. Viklund, A., et al., *Night and shift work patterns and incidence of type 2 diabetes and hypertension in a prospective cohort study of healthcare employees*. Scand J Work Environ Health, 2023. 49(6): p. 439-448.
 6. Kader, M., et al., *Night and shift work characteristics and incident ischemic heart disease and atrial fibrillation among healthcare employees - a prospective cohort study*. Scand J Work Environ Health, 2022. 48(7): p. 520-529.
 7. Duteil, F., et al., *Shift work, and particularly permanent night shifts, promote dyslipidaemia: A systematic review and meta-analysis*. Atherosclerosis, 2020. 313: p. 156-169.
 8. Ropponen, A., et al., *Työaikojen kehittäminen kaupan alalla: tutkimus- ja kehittämishanke*, in *Tietoa työstä*. 2021: Tampere.
 9. Karhula, K., et al., *Permanent night workers sleep and psychosocial factors in hospital work. A comparison to day and shift work*. Chronobiol Int, 2018. 35(6): p. 785-794.
 10. Ervasti, J., et al., *Concurrent trajectories of self-rated health and working hour patterns in health care shift workers: A longitudinal analysis with 8-year follow-up*. Front Public Health, 2022. 10: p. 926057.
 11. Krutova, O., et al., *A Longitudinal Study on Trajectories of Night Work and Sickness Absence among Hospital Employees*. Int J Environ Res Public Health, 2022. 19(13).